

Nhật Bản đang tìm cách lp đy kho ng tr ng trong quan h đ i tác v i các n c châu Á. M c đích tr c m t không phi là ch ng l i hay ki m ch Trung Qu c mà thay vào đó là l p kho ng tr ng mà M đ l i trong các đ i u kho n v xây d ng quy t c và kinh t .

Vào th i đ i m Nhật Bản đang n l c h n bao gi h t đ duy trì h th ng qu c t sau chi n tranh, đ i u tr trêu c a l ch s là khu v c i ô ng Á cùng ph n vinh c a qu c Nhật B n cu i cùng c ng đã hình thành. Vi c l nh đ o Nhật B n ngày 8/3 t i s đ t bút ký vào v n b n cu i cùng c a Hi p đ nh i tác Toàn di n và Ti n b xuyên Thái Bình D ng (CPTPP), hay còn g i là TPP 11, s là m t b c ti n l n đ i v i khu v c châu Á-Thái Bình D ng mà không có M . Do s v ng bóng c a M , tham v ng Chi n tranh Th gi i th Hai c a Nhật B n v m t khu v c th ng nh t kinh t và v n hóa châu Á mà không có s tham gia c a các c ng qu c ph ng Tây có v s p thành hi n th c. Tuy nhiên, k h ch c t l i c a Nhật B n là luôn ng

h TPP, và khu vực châu Á-Thái Bình Dương bao gồm cả M cho đến khi Tổng thống M Donald Trump rút khỏi hiệp định này.

Kể từ Chiến tranh Thế giới thứ Hai, Nhật Bản đã có ý tưởng về hiệp nhất châu Á-Thái Bình Dương cùng với M. Việc tái tham gia những sáng kiến loại trừ M, như Hội nghị Kinh tế Đông Á (EAEC), đã được kết hợp với việc ủng hộ các khuôn khổ bao gồm M, như Diễn đàn Hợp tác Kinh tế châu Á-Thái Bình Dương (APEC) và Hội nghị Thương mại Đông Á (EAS). Nguyên tắc chủ đạo là giúp cho M ở trong khuôn khổ châu Á. Tuy nhiên, l ra mặt của TPP 11 đánh dấu sự ra đời của một thuyết liên Á mới do Nhật Bản dấn dốt.

Chính phủ Nhật Bản vẫn đang hy vọng vào một trật tự hiệp nhất khu vực châu Á-Thái Bình Dương đa phương bao gồm cả M. Hội đầu tháng này, Phó Thủ tướng Nhật Bản Taro Aso đã th l với Phó Tổng thống M Mike Pence rằng Nhật Bản khuyến khích M quay lại TPP. Tuy nhiên, câu trả lời của ông Pence là đưa ra thảo luận một thỏa thuận tự do thương mại song phương M-Nhật - điếu mà chính quyền Trump mong muốn nhưng lại không được hoan nghênh tại Nhật Bản.

Trên thực tế, sự phân rã M trả lại TPP đang gia tăng trong các nước thành viên của CPTPP. Chính quyền Trump đã nói rõ rằng khi nào xem xét việc trả lại TPP dựa trên việc đàm phán lại thỏa thuận đáp ứng các lợi ích của M vượt ra ngoài hiệp định ban đầu. Điều đó sẽ buộc phải có những nhượng bộ mà các thành viên khác sẽ dốt khoát tái chấp.

Nếu M tìm ra các điếu khoản có thể chấp nhận được của hiệp định ban đầu và nỗ lực trả lại tham gia TPP, điếu đó cũng khó khăn. CPTPP đã "treo" 22 điếu khoản của TPP mà các nước đang phát triển đã miễn cưỡng chấp nhận để đổi lấy việc tiếp cận vào thị trường M, như các cơ chế giải quyết tranh chấp giữa các nhà đầu tư và nhà nước, luật về sở hữu trí tuệ và luật lao động. Có thể chính quyền Trump sẽ thúc đẩy các điếu khoản bổ sung, ví dụ như liên quan đến tiến t, khi tham gia lại vào khuôn khổ TPP. Tuy nhiên, do sự phân rã quy t li t của Thủ tướng Nhật Bản Shinzo Abe, M chắc chắn sẽ thất bại. Ngay cả khi 22 điếu khoản bổ "treo" được kích hoạt lại, cái giá chính trả để với các nước đang phát triển, như Việt Nam, có thể trả nên không thể chấp nhận được so với CPTPP ít đòi hỏi hơn.

M rất khó để s m trả lại TPP dưới thời chính quyền Trump, và thậm chí là cả trong

một thời gian nữa. Tuy nhiên, thời gian sẽ không dừng lại đến gần chĩ vì sẽ rút lui của Mĩ. Các nước tham gia CPTPP đã kiên phê chuẩn hiệp định này vào năm 2019. Sau khi đạt được một thỏa thuận về nguyên tắc hội nhập ngoài, Nhật Bản và Liên minh châu Âu (EU) đang hướng tới Hiệp định ỹ tác Kinh tế (EPA) có hiệu lực vào đầu năm 2019. Sau đó, Nhật Bản chắc chắn sẽ tập trung trở lại vào Hiệp định ỹ tác Kinh tế toàn diện khu vực (RCEP), một hiệp định thõng mĩ tĩ do giữa các nước thành viên Hiệp hội các quốc gia ỹng Nam Á (ASEAN) và Úc, Trung Quốc, ỹn ỹn, Nhật Bản, New Zealand và Hàn Quốc. Nhiệm vụ của Nhật Bản là kết nối ỹn ỹn vào quá trình tĩ do hóa thõng mĩ tĩ châu Á thông qua RCEP.

Nếu thành công, lợi ích kinh tế của cả CPTPP và RCEP sẽ đáng kể. Tuy nhiên, giá trị thực sẽ của các hiệp định này là đưa ra các khuôn khổ duy trì trật tự quốc tế tĩ do và thúc đẩy một khu vực ỹn ỹn Đông - Thái Bình Đông mĩ và tĩ do. Xây dựng hệ thống luật, pháp quy, chế nhĩa đa phương và hợp tác quốc tế là những yếu tố sẽ còn để lại hai tầm nhìn đó, tạo điều kiện thuận lợi cho việc tiếp cận thị trường, và ngược lại vô hiệu hóa các thông lệ thõng mĩ tĩ bóp méo thị trường và chế nhĩa tĩ bản nhà nước.

Năm quy ỹn lãnh đạo khu vực liên Á được ỹp là một nhiệm vụ khó khăn và một đưa chính trị đối với Nhật Bản thời hậu chiến. Sáng kiến của họ về thành lập Quỹ Ti ỹn tĩ châu Á sau cuộc khủng hoảng tài chính châu Á hội tụ tập kết 90 của thế kỷ trước đã bị Mĩ và sau đó là Trung Quốc trì hoãn. Tuy nhiên với CPTPP, Nhật Bản đã thành công trong việc giữ lại những nỗ lực thĩt bại của họ trước đây giành quy ỹn lãnh đạo được ỹp ỹ châu Á. Cho đến nay, cả Mĩ và Trung Quốc đều không phân định vai trò lãnh đạo của Nhật Bản.

Tuy nhiên, nỗi lo sẽ không nói ra của Nhật Bản là chế nhĩa liên Á không bao gồm Mĩ có thể đẩy nước Mĩ trở nên hướng nội hơn. Cam kết sâu rộng hơn của Mĩ ỹ châu Á là điều không thể thi ỹu để cân bằng với Trung Quốc. TPP rất cần thị trường Mĩ để trở nên có ý nghĩa về mặt chiến lược. Tokyo hiện bị chia rẽ ý kiến về việc liệu Mĩ có nên được gĩn với TPP bằng bất cứ phương tiện nào hay không - thậm chí là một thỏa thuận song phương với Nhật Bản hoặc đặt tên khác cho TPP nhằm xoa dịu ông Trump như một phần của "Kĩ hoạch bình định của Trump".

Sẽ hơn lo ỹn liên quan đến sẽ tham gia của Mĩ để Chính phủ Nhật Bản tìm kiếm các biện pháp phòng thủ. Trong bối cảnh leo thang căng thẳng trên bán đảo Triều Tiên, ông Abe đã đẩy mạnh cải thiện quan hệ với Trung Quốc. Sẽ tập trung quy ỹn lực của Tập Cận Bình ỹ Trung Quốc bất ngờ tạo điều kiện cho Bắc Kinh chấp nhĩn

thân thiện với Nhật Bản. Số n định c của các m quan h Trung-Nhật đang m đ cho các chuy th m c của lãnh đ hai n c, đi u không th hình dung đ c trong n m 2010.

Tổng quát lại là số n lên c của m t t khu v c m mà không có M. Nhật Bản đang tìm cách l p đ y kho ng tr ng trong quan h đ i tác v i các n c châu Á. M c đích tr c m t không ph i là ch ng l i hay ki m ch Trung Qu c mà thay vào đó là l p kho ng tr ng mà M đ l i trong các đ i u kho n v xây d ng quy t c và kinh t . i u tr nên ít rõ ràng h n trong ch ngh a liên Á đang n i lên là v n đ an ninh. ông Á đã tr thành khu v c ti m n nguy c b t n đ nh đ a chính tr l n nh t. Do m i đe d a liên quan đ n Bán đ o Tri u Tiên và m t Trung Qu c t tin, quy t đoán, Nhật Bản có nhu c u m nh m h n v đ m b o an ninh qu c gia. Tuy nhiên, t m nhìn c của Nhật Bản ở đây đã và v n đ c g n li n v i s h p nh t khu v c châu Á-Thái Bình D ng thông qua liên minh M-Nh t. Do kinh t và an ninh không th đ c phân chia m t cách rõ ràng, s cam k t kinh t sâu r ng c của M vào khu v c là đ i u c n thi t. Hi n nay, vai trò lãnh đ o qu c t đ c l p c của Nhật Bản là m t b c ti n ch a t ng có k t sau Chi n tranh Th gi i th Hai, v i kh n ng hình thành m t liên k t toàn b khu v c ở ông Á.

Tác gi là ông Yoichi Funabash, Ch t ch Vi n Nghi n c u “Sáng ki n Châu Á – Thái Bình D ng”, Tokyo. Bài vi t đ ng trên t “ [Washington Post](#) ”.

H ng Trà (gt)